

Oefening: Transformeren van opleidingen

Versie 1.0 - 9 augustus 2005 - Pieter van der Hijden (Sofos Consultancy)

Meta-informatie

- Type: Oefening
- Titel: **Transformeren van Opleidingen**
- Context: Workshop gericht op het ontwikkelen van een strategische visie op verandering van opleidingen met behulp van ICT.
- Doelgroep: Managers en beleidsmedewerkers van opleidingen. Liefst \geq 12 personen.
- Doelstelling: Kennismaken met dimensies van opleidingstransformatie en benoemen van de wenselijke transformatie voor de eigen opleiding en eventueel voor meerdere samenwerkende opleidingen.
- Tijdsduur: 60 minuten
- Locatie: Conferentieruimte met gelegenheid tot rondlopen
- Materiaal:
- Poster met lege matrix.
 - Memostickers om de kolommen van de matrix van een label te voorzien: kolom 1 krijgt label "dimensies", kolom 2 "traditioneel?", de smallere kolommen 3 t/m 7 krijgen als label de nummers 1 t/m 5, kolom 8 krijgt als label "innovatief?".
 - Gele memostickers waarop de namen van de facetten staan, rode met de kenmerken van traditioneel onderwijs, groene met die van innovatief onderwijs. Zie casebeschrijving.
 - De gele memostickers komen in de linkerkolom van de poster.
 - Voor iedere deelnemer twee velletjes met kleine ronde stickers, rode en groene.
 - Voor iedere deelnemer een werkblad "Opleiding Transformeren"
- Variatie: De oefening is meer generiek op te vatten als een oefening voor het benoemen van gewenste organisatieveranderingen op meerdere dimensies. De beschrijving van de case en het daarvan afgeleide werkblad dienen in dat geval te worden aangepast.

Case

De case bestaat uit de 12 dimensies zoals gehanteerd door de Digitale Universiteit.

Tabel 1.1. Twaalf facetten van traditioneel en innovatief onderwijs.

Facetten van het Onderwijs	Traditioneel onderwijs met nadruk op:	Innovatief onderwijs met nadruk op:
Opleidingsvisie	Aanbodgestuurd onderwijs	Vraaggestuurd onderwijs
Rol van de student	Passief, afwachtend	Actief, ondernemend
Rol van de docent	Expert, draagt kennis over	Coach, begeleidt het leren
Leerdoelen	Feitenkennis	Competenties
Leeractiviteiten	Verwerken van kennis	Werken met kennis
Beoordeling	Reproductie van kennis	Productie van kennis
Werkvorm	Individuele zelfstudie	Samenwerkend leren
Onderwijsvorm	Contactonderwijs	Blended learning
Leermiddelen	Leerboeken	Multimediale content
Leerroutes	Uniform	Flexibel dankzij ICT
Functie docent	Autonoom	Lid van kennisorganisatie
Taak management	Beheer van middelen	Strategische visie

De dimensies waar de oefening op gebaseerd is zijn ontleend aan tabel 1.1 "twaalf facetten van traditioneel en innovatief onderwijs" uit: Van trend naar transformatie; ICT-innovaties in het Hoger Onderwijs; Marcel Mirande et al. (red.); Wolters-Noordhoff, Groningen, 2005.

Opdracht

- ontwikkel een gemeenschappelijke notie over een twaalftal dimensies van onderwijstransformatie,
- bepaal waar je eigen opleiding op dit moment staat ten opzichte van deze twaalf dimensies en waar het op grond van het lopende beleid over drie jaar wenst te staan, (indien afkomstig van dezelfde opleiding)
- neem kennis van de mate waarin je eigen inschattingen afwijken van die van collega's,
- formuleer gezamenlijk een wenselijke onderwijstransformatie voor je opleiding. (indien afkomstig van verschillende opleidingen)
- neem kennis van de mate waarin je eigen opleiding afwijkt van de andere,
- formuleer gezamenlijk een wenselijke transformatie voor het geheel aan opleidingen.

Procedure

- Wanneer de deelnemers afkomstig zijn van dezelfde opleiding, scoort iedere deelnemer afzonderlijk. Wanneer ze van verschillende opleidingen komen, scoort elke opleiding afzonderlijk.
- 15' - Verdeel de rode en groene memostickers willekeurig onder de deelnemers. Vraag willekeurig iemand om de term die op de eigen sticker staat voor te lezen en in één zin uit te leggen wat deze betekent. Vraag de anderen om dit eventueel aan te vullen. Vraag vervolgens wie de tegengestelde term in handen heeft en besteedt ook dáár kort aandacht aan. Plak de beide stickers op de juiste regel van het matrixformulier. Herhaal dit net zo lang tot alle stickers kort besproken zijn en paarsgewijs hun plek op het matrixformulier gevonden hebben.
- 30' - De deelnemers vullen op het werkblad voor alle 12 dimensies in, waar hun opleiding op dit moment staat (kruisje) en waar hun opleiding op grond van het lopende beleid over drie jaar wenst te staan (rondje). De deelnemers brengen door middel van ronde groene

en rode stickers hun score over op de poster. Wanneer de deelnemers uit verschillende opleidingen komen, kan het handig zijn om een onderscheid te maken tussen HBO- en WO-opleidingen, bijvoorbeeld door de deelnemers een "H" of een "W" op hun stickers te laten schrijven.

- 15' - Vervolgens leidt de facilitator een discussie die tot conclusies moet leiden: *Wat valt je op?* Eerst de huidige situatie: bekijk per dimensie wat de gemiddelde score is en hoe veel spreiding er is tussen de scores. Vervolgens de gewenste situatie. Probeer gemeenschappelijke uit de scores af te leiden conclusies te formuleren.

Deelnemers afkomstig van verschillende opleidingsinstituten hebben de oefening uitgevoerd. Het resultaat is gedeeltelijk te zien in onderstaande afbeelding van het gebruikte matrixformulier.

Werkblad "Transformeren van opleidingen"

rubriek	van	1	2	3	4	5	naar
opleidingsvisie	aanbodgestuurd onderwijs						vraaggestuurd onderwijs
rol van de student	passief, afwachtend						actief, ondernemend
rol van de docent	expert, draagt kennis over						coach, begeleidt het leren
leerdoelen	feitenkennis						competenties
leeractiviteiten	verwerken van kennis						werken met kennis
beoordeling	reproductie van kennis						productie van kennis
werkvorm	individuele zelfstudie						samenwerkend leren
onderwijsvorm	contactonderwijs						blended learning
leermiddelen	leerboeken						multimediale content
leerroutes	uniform						flexibel dankzij ICT
functie docent	autonoom						lid van kennisorganisatie
taak management	beheer van middelen						strategische visie